

עלון דברי חיים לפרשת קרח

”ויקח קורח” [ט"ז, א']

מה לקח? אומרים חז"ל "שלקח מקח רע לעצמו".

ונשאלת השאלה: וכי קורח בלבד לקח מקח רע לעצמו? והלא כל מי שעובר עבירה, לוקח מקח רע לעצמו? במה מתייחד איפוא המקח הרע של קורח?

אלא, כל אדם שעובר עבירה לוקח אמנם מקח רע, אבל יש באפשרותו להתנתק ממנו. הכיצד? בכך שמישהו ידבר עליו לשון הרע – וחז"ל אמרו, שהמספר לשון הרע על חבירו נוטל ממנו את כל עוונותיו, רחמנא ליצלן!

אבל בעל מחלוקת, לא יוכל להשתחרר מן העוון לעולמים. ומדוע? משום שגם אם ידברו עליו לשון הרע – הרי חז"ל קבעו שמותר לספר לשון הרע על בעל מחלוקת...

לפיכך, קורח שהתחיל במחלוקת, לקח מקח רע לעצמו מבלי יכולת להתנתק ממנו...

הבן איש חי

”ודתן ואבירם בני אליאב ואון בן פלת בני ראובן” [ט"ז, א']

הזכירו לגנאי יותר מכולם, מפני שהם התעברו על ריב לא להם, שלא היה להם לחלוק על הכהונה, שהרי לא משבט לוי היו, ולא על שניטלה העבודה מן הבכורים וניתנה ללוויים, שהרי לא בכורים היו, דכתיב "ובני אליאב נמואל דתן ואבירם".

איתא במסכת סנהדרין "חכמות נשים בנתה ביתה" – זו אשתו שלא און בן פלת, שהצילה את בעלה מהמחלוקת, באמרה לו, ממה נפשך אתה לא תהיה נשיא, אם משה יהיה ואם קרח, אתה בכל מקרה תישאר מה שהיית, אם כן למה לך להתעבר על ריב לא לך.

נשאלת השאלה, מה פה החכמה הגדולה אשר מיוחסת לה במקרא מיוחד במשלי – "חכמות נשים בנתה ביתה", הלא בעצם סברא פשוטה היא אשר כל אדם מן השורה מבין, שאל לא לאדם להתערב בדבר שלא יביא לו כל תועלת?

אלא, נמצינו למדים כי בשעת המחלוקת, אף בדבר פשוט לכאורה צריכים להגיע ל"חכמות נשים בנתה ביתה". מי שמבחין ומבין את האמת ואינו מאבד עשתונותו גם בעת שכזו, הוא אכן חכם גדול. אמנם לא להתערב בריב לא לו זה שכל פשוט, ומושכל ראשון. אלא שבזמנים של ריב ומדון, אש המחלוקת בוערת ושורפת הכל. אם מצאת אדם אחד שאינו נסחף, שמושל ברוחו, וגם יודע לפעול במתינות, בתבונה ובאמצעים נוחים, הרי זה ודאי חכם – "חכמות נשים בנתה ביתה".

רבי חיים שמולאביין

”כי כל העדה כולם קדושים” [ט"ז, ג']

יש להבין את כפל הלשון: "כל העדה, כולם"?

רבינו עובדיה ספורנו זצ"ל פירש באופן נפלא, ומחייב כל כך! "כי כל העדה" – כל אחד ואחד מהם, "כולם קדושים" – בכללותם, כמו שנאמר "והייתם קדושים לאלקיכם". ידוע כי "ישראל קדושים הם", אבל יבחון כל אחד ואחד את אבריו אחד לאחד, "מכף רגל ועד ראש": האם העניינים קדושות, האם הפה קדוש. המוח, הלב. הידיים, הרגליים...

ע"פ הספורנו

”ואהרן מה הוא כי תלינו עליו” [ט"ז, י"א]

יש לפרש בדרך צחות, דהנה איתא במסכת עירובין, שהאדם ניכר בג' דברים: בכוסו, בכיסו ובכעסו.

והנה אצל אהרן הכהן לא היה שייך לבודקו "בכיסו" – שהרי אהרן היה מקבל את כל צרכיו הגשמיים מעם ישראל: תרומות ומעשרות, ראשית הגז וכדומה.

"בכוסו" – גם לא היה שייך לבודקו – שכן אהרן היה מוזהר שלא לשתות יין, כנאמר "יין ושכר אל תשת".

ובמה שנוחר איפוא לבודקו הוא "בכעסו" – ולכן אמר משה רבינו: "ואהרן מה הוא?" כלומר באם תבקשו להכיר את אהרן "כי תלינו עליו" – בכך שתנסו להכעיסו ובכך תיווכחו לדעת אם אכן הוא כועס או מעביר על מידותיו.

רבי עובדיה יוסף שליט"א

”וישמע משה ויפל על פניו. וידבר אל קרח ואל כל עדתו לאמר בקר וידע ה' את אשר לו” [ט"ז, ד-ה']

לכאורה היה יכול משה להשיב זאת מיד, ולמה נפל תחילה על פניו?

אף משה רבינו חשש שמא שואלים לו זאת מלמעלה, וקרח הוא רק שליח למסר, לפיכך נפל על פניו תחילה להתבונן, האם באמת יש בו איזה התנשאות. ולאחר בדיקה מדוקדקת מצא שאין בו שמץ של גאווה, אז הבין שאין זה שליח מלמעלה, אלא קרח איש ריב ומדון הוא, ואז השיב מה שהשיב.

בעל התניא

”ויוצא פרח ויצן ציץ ויגמול שקדים” [י"ז, כ"ג]

ויש לעמוד על דקדוק הכתוב: "ויפרח מטה אהרן לבית לוי ויוצא פרח [לשון יחיד] ויצן ציץ [לשון יחיד] ויגמול שקדים [בלשון רבים]"?

אלא, באומרו "שקדים" בלשון רבים, הכוונה לב' סוגי שקדים. המתוקים נאכל תוכם, והשקדים המרים נאכלת קליפתם בעודה רכה, עד ליום החמישים. אף כאן, נרמז לבחירת הבורא יתברך בעבודת הכהנים והלוויים.

השקדים המתוקים רומזים לכהנים וכשם שתוכם נאכל כך עבודתם היא במשכן פנימה, ואהרן נכנס לפני ולפנים. והשקדים המרים שקליפתם נאכלת רומזים לבחירת הלוויים שעבודתם בחוץ, לשמור משמרת

המשכן והמקדש. וכשם שקליפתם נאכלת עד התקשותה ביום החמישים, כך עבודתם עד לשנת החמישים.

השפתי כהן

ויחר למשה מאד ויאמר אל ה'... ולא הרעותי את אחד מהם" (ט"ז, ט"ו)

בפרשת שמות כתוב "והנה שני אנשים עברים נצים ויאמר לרשע למה תכה רעך", ואמרו חז"ל שדתן ואבירם היו אותן ב' אנשים נצים.

וזהו שחרה לו למשה, למה יצאו נגדו דתן ואבירם שניהם גם יחד, והלא אם הרע בקריאתו "רשע, למה תכה רעך" – הרע רק לאחד מהם, ולא היה לו לשני לצאת במחלוקת.

וזהו "ויחד למשה מאד... ולא הרעותי את אחד מהם".

תכלת מרדכי [על הרמב"ן]

"המעט מכם כי הבדיל אלקי ישראל אתכם... ובקשתם גם כהונה" (ט"ז, ט"ו)

פעם אחת בגמר השיעור בישיבת סלבודקא, פנה רבינו אל הבחורים ואמר: דעו לכם שאתם, לומדי התורה בלי שום עיסוקים אחרים, הנכם מזכי הרבים הגדולים ביותר בכלל ישראל. עליכם העולם עומד, אתם הנותנים את הבטחון לכלל ישראל, ודבר זה אמר משה רבינו לבני קדח: "רב לכם בני לוי", אתם בני לוי יש לכם הכי הרבה בכלל ישראל, "המעט מכם כי הבדיל אלקי ישראל אתכם מעדת ישראל להקריב אתכם אליו". למה זה "מעט מכם"? – למה זה אתם ממעיטים בעיני עצמכם את גודל מעלתכם, "ובקשתם גם כהונה", ומחפשים אתם עוד משרות וכיבודים ותפקידים ועסקנות. הלא עבודת ה' שלכם, בני לוי, היא גדולה יותר מכל התפקידים ועסקנות שבעולם, אפילו יותר מכהונה, שכתר תורה עולה על כל הדברים!

רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל

פינת ההלכה

להיכל בית המדרש בית דוד הגיע יהודי שומר תורה, ושאלה מעניינת בפיו:

מקצועי הוא "קריין פרסומות", מספר האיש. לאחרונה סיכמתי עם חברת פרסום על קריינות פרסומות של החברה למשך שנתיים. בחוזה העבודה נכתב בין השאר, כי אם אבטל את החוזה – יושת עלי קנס כבד של 5000 שקלים.

והנה, אתמול הוגש לי נוסח פרסומת של עסק חדש. עברתי על החומר, ונדהמתי לגלות כי בסוף הפרסומת נכתב לאמור: החנות פתוחה גם בשבת!

עתה נפש האיש בשאלתו: האם צריך אני לבטל את החוזה ולהפסיד את 5000 שקלים, כדי שלא אומר "המקום פתוח בשבת"?

והשיב הגר"י זילברשטיין שליט"א כך: נאמר "ארור מקלה אביו" וא"כ כל שכן מקלה ה' יתברך.

הגע עצמך: אב האומר לבנו "אל תפתח חנות המפיצה ריח קשה בבית, אני נורא סובל מכך", הרי ברור שהפתחו נגד רצון אביו – הרי הוא מקלה אביו, כל שכן כשמפיצים ריח של רעל כפירה בה' יתברך ובתורתו ובמעשה בראשית שהוא ב"ארור". וכך בענייננו. ומלבד זאת, יש בזה חילול ה', וחייב להפסיד ממונו, ולא לחלל שם שמים.

והערב נא

סיפור השבוע

"בארצם לא תנחל" [י"ח, כ']

בספר החינוך מצינו טעם מאלף, מדוע הורה הבורא יתברך ששבט לוי משרתי ה' לא ינחלו בכיבוש הארץ ולא יטלו חלק בביזה. ואלו דבריו: משרשי המצוה, לפי שהם משרתי ה' – לא נאה להם להשתמש בכלים החטופים מיד בני אדם! לא יבוא בית ה', רק דבר הבא בדרך שלום ויושר ואמונה, ולא דבר שהצטער עליו לב איש ואשה!

מן העניין להביא כאן סיפור מעשה שהיה. לעת זקנותו של הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל, רבה של ירושלים, הרהיב בנו לבוא לפניו ולהזכירו: אבא, כשהייתי ילד נכנסתי לחדר וראיתיך שקוע בתפילה אישית, חרישית. הטיתי אוזן ושמעתיך אומר: רבנו של עולם, יודע אתה את עוניי ודוחקיי לבקשך שתמציא לי מעות – איני יכול ואיני רוצה, כי מתנת בשר ודם לא אקבל. אלא מה, לבקש שאמצא מציאה? אף זאת איני רוצה, שהרי לשם כך תצטרך לצער א' מבריותי שיאבדנה, ובכך איני רוצה! איני מוכן שאפילו ערבי יאבד מכספו עבורי ויצטער בגיני! אך זאת אבקשך: כשם שאיתן בטחוני כך, כך תיטע את מידת הבטחון בלבה של רעייתי... אם תמלא משאלתי זאת, נמצא אני נהנה, ואין העולם חסר כלום...

מששמעתי תפילה מרעישה זאת, חמקתי מן החדר...

נהרו פני הרב, ואמר: אכן, בני, תפילתי התקבלה, וכל ימיה לא התאוננה אימך על דחוקת הפרנסה...

תקציר ההפטרה שמואל א' י"א – י"ב

מפטירין בשמואל שהיה מזרע קרח והיה שקול כנגד משה ואהרן. ויש כאן מעין הפרשה ששמואל אומר כאן לישראל "זחמור מי לקחתני...", בדומה למה שאומר משה בפרשתנו "לא חמור אחד מהם נשאתני". אחרי ששמואל המליך את שאול על פי בקשת העם, שמואל מבקש מישראל שיגידו לו אם לקח מאיתם שור או חמור ולא החזיר כדי שיוכל להחזיר לפני מיתתו. בני ישראל ענו לו שה' עד בדבר שהוא לא חייב להם כלום.

שמואל מוכיח את העם על שביקשו להושיב להם מלך, שכן היה להם לבטוח בה' שכבר הציל אותם ממצרים ע"י משה ואהרן, וכן מיד סיסרא ומיד פלישתים ע"י השופטים. כן עכשיו יש להם לסמוך על תפילת שמואל שהרי יכול הוא להוריד מטר גם בעת קציר חטים ועל אף שזה סימן קללה, וכמו שבאמת עשה, וכן ישראל יוכלו לסמוך על תפילת שמואל שתציל אותם מהאויב.

בני ישראל התחרטו על שביקשו להם מלך, וביקשו משמואל שיבקש רחמים עליהם. שמואל השיב להם שאי אפשר להשיב את אשר נעשה, רק צריכים לשמור את דרך ה' ובה יכופר עוונם. ה' לא עוזב את עם ישראל שחס על שמו הגדול שלא יחולל מכיון שנשבע לעשות ישראל לו לעם.

שבת שלום!

יוצא לאור להצלחת הבחור אליהו בן מרים נ"י.

לקבלת הגליון באימייל נא לשלוח אימייל ל-

kosssover@gmail.com